

כולם לאחר זמן, כשיבריא.

וכן הדין להיפך, אם אמדוהו הרופאים בתחילה שמסוגל לקבל רק שמונה עשרה מלקות, ומשלקה את כל השמונה עשרה מלקות [ויצא מבית דין], חזרו ואמרו אותו הרופאים שיכול הוא לקבל את כל הארבעים מלקות חסר אחת, הרי הוא פטור, כי היות ולקה כבר, נחשב לו הדבר שקיבל את כל חיוב המלקות.

[אבל אם עדיין לא לקה, רשאי הבית דין להוסיף על האומד הראשון, אם אמדוהו שוב שמסוגל לקבל יותר מלקות].

גמרא:

שנינו במשנה, שלוקה ארבעים מלקות חסר אחת.

ודנה הגמרא: מאי טעמא לא לומדים מהפסוק שלוקה ארבעים מלקות שלמות, שהרי כתוב "ארבעים יכנו"!

ומתרצת: אי היה כתיב "ארבעים במספר", אכן הוה אמינא שלוקה ארבעים במניינא [ארבעים במספר] כדברי הפסוק.

אבל השתא דכתיב להיפך "במספר ארבעים", לומדים מזה שלוקה רק מנין שהוא סוכב את הארבעים.⁽¹⁷⁾

"יתירה", שהרי אם תחלוק את ארבעים המלקות לסדרות של שלש שלש, תשאר מכה אחת יתירה, שאין לה סדר של שלש מכות.

והיכן הוא לוקה את המכה הארבעים, היתירה? — בין שתי כתפיו.

ב. כשנתחייב אדם מלקות, צריך לאמוד אותו על ידי רופא כמה מלקות הוא מסוגל לקבל, כדי שלא ימות מחמת ההכאות, מדכתיב "לא יוסיף", מכלל שאם צריך לגרוע, גורעין.⁽¹⁶⁾

אבל היות וצורת המלקות הם בסדרות של שלש שלש, לכן אין אומדין אותו אלא במכות הראויות להשתלש. למשל, אם אמדוהו שמסוגל לקבל עשרים מלקות, אין מלקין אותו אלא שמונה עשרה מלקות, שהוא מספר המתחלק לסדרות של שלש.

ג. אם אמדוהו הרופאים בתחילה שמסוגל לקבל ארבעים מלקות חסר אחת, והתחיל לוקה מקצת מהמלקות, ואז אמרו אותו הרופאים ונוכחו לדעת שאין יכול לקבל ארבעים, פטור. דהיינו, אין אומרים שילקה לאחר זמן, כשיבריא, את המלקות הנוותרות, כי היות וכבר לקה במקצת, ונתבזה, נחשב לו הדבר כאילו קיבל את חיוב המלקות. אך אם עדיין לא לקה במקצת, ולפני שלקה השתנה האומד, אין הוא נפטר במקצת המלקות מן האומד הראשון, אלא ילקה את

כב-ב

מבואר במפורש בתורה, הוא קורא דברי סופרים.

16. רע"ב

17. עיין במשנה שהתבאר ביתר ביאור.

שכוונת הרמב"ם שבאמת מן התורה אינו לוקה אלא ל"ט, וכך קבלו חכמים ממש רבינו עליו השלום דרשה זו, ומה שכתב "אמרו חכמים", הוא לשיטתו של הרמב"ם — שכל דבר שאינו

שנינו במשנה: רבי יהודה אומר ארבעים מלקות שלימות הוא לוקה:

אמר רבי יצחק: מאי טעמא דרבי יהודה שסובר לוקה ארבעים?

משום דכתיב [זכריה יג, ו] "מה המכות" (19) האלה בין ידיך [במקום חיבורן, כלומר בין כתיפך, ששם מלקין עוברי עבירה]? ואמר: אשר הכתי בית מאהבי".

ומשמע שיש הלקאה אחת יתירה בין הכתפים מעבר לשלושים ותשע מלקות המתחלקות לסדרות של שלש מלקות [שהן: שתי הלקאות, אחת על כל כתף, והלקאה אחת מלפניו].

אמר רבא: כמה טפשי [כמה שוטים הם] שאר אינשי [רוב בני אדם] דקיימי [שהם נעמדים מלא קומתם] מקמי [לפני] ספר תורה לכבדו, ולא קיימי [ואינם נעמדים] מקמי גברא רבה [לפני אדם גדול בתורה] לכבדו.

שהרי האדם שלומד תורה חשוב יותר מן התורה עצמה. (18)

והראיה: דאילו בספר תורה כתיב מנין של "ארבעים" מלקות, ואתו רבנן [ובאו חכמים], בצרו דרא [הפחיתו מכה אחת ממנין ארבעים, תוך שהם משנים את המשמעות הפשוטה של דברי הכתוב].

חכמים, שבספר תורה כתוב "ארבעים" ובאו רבנן והפחיתו אחד, ואילולי רבנן אפשר שימות הנלקה על ידי מכות ארבעים.

אבל המהרי"ט בחידושי לקדושין שם, כתב לחלק שגברא רבה האמור כאן, מדובר בתלמיד חכם שהגיע להוראה ומורה, והוא עדיף מספר תורה, אבל "לומדיה" האמור בקדושין, מדובר בתלמיד חכם שלא הגיע להוראה, והוא, ספר תורה עדיף ממנו.

ובשל"ה [תורה שבכתב, אור חדש] כתב לחלק, בין בני עליה המועטים ששורש נשמתם בתורה הקדומה שקדמה לעולם אלפיים שנה, שהם עדיפים מספר תורה. לבין רוב תלמידי חכמים ששורש נשמתם בתורה הנגלית, שספר התורה עדיף מהם. עיי"ש.

19. מה שאמר "מכות" בלשון רבים, אף על פי שאינה אלא אחת, מסביר הריטב"א, שכיון שמכה בד' רצועות כדאיתא במשנה בסמוך, לכן קרא להם מלקות,

עוד פירש, משום שמלקיות הרבה היו מלקין

18. לכאורה קשה שכאן משמע שגברא רבה עדיף מספר תורה, ובקידושין [לג, ב] אמרו להיפך: מפני לומדיה עומדים, מפניה לא כל שכן.

ותירץ הר"ן [בקדושין שם], שמה שאמרו בסוגין, לא משום שעדיף גברא רבה מספר תורה, אלא לומר שכיון שאלמלא הם היתה התורה כרוכה ומונחת, והם פירשוהו, שהרי בתורה כתוב "ארבעים יכנו" ובאו חכמים והפחיתו מכה אחת, כמה טפשים הם, שלא סוברים שכשם שראוי לעמוד מפני ספר תורה כך ראוי לעמוד מפני לומדיה, וכן כתב במאירי שם.

ובמהרש"א בחידושי אגדות בסוגין פירש, שכאן מדובר בעמי הארץ שבזים לתלמידי חכמים באמרם "מאי אהני לן רבנן [מה הועילו לנו חכמים], מעולם לא שרו לן [מעולם לא התירו לנו] עורב ולא אסרו לן יונה" [גמרא סנהדרין צט, ב], ופירש רש"י שם, "לא אמרו לן שום חידוש שלא מצינו בתורה", ולכן הם קמים מפני ספר תורה, ולא קמים מפני תלמיד חכם, ועל זה אמר שהם טפשים שהרי שפיר הועילו

כל מלקות הארבעים, פטור.

וכן להיפך, אם אמדוהו הרופאים שמסוגל לקבל רק שמונה עשרה מלקות, וחזרו ואמדוהו אפילו קודם שהתחיל לקבל מלקות שיכול לקבל את כל מלקות הארבעים, פטור מלקבל את כל הארבעים, כיון שכבר אמדוהו באומד פחות, די שיקבל את הסכום הפחות.

ומוכח מהברייתא, שאין הבדל אם אמדוהו אומד שני קודם שהתחיל ללקות או אחרי שהתחיל ללקות, אלא תמיד הולכים אחר האומד הראשון, ואם אינו יכול לקבלו, פטור. וקשה על כך ממשנתנו, שמדויק ממנה שמחלקת בזה, וסוברת שאם אמדוהו קודם שהתחיל ללקות, אינו נפטר, וחל עליו האומד השני.

ומתריצין: אמר רב ששת: לא קשיא. אין סתירה בין הברייתא למשנה.

הא, המשנה מדברת באופן דאמדוהו ליומי, שחזרו לאמוד אותו אומד שני באותו יום.

וכיון שלא מסתבר שגופו הכחיש או הבריא בזמן מועט כזה, לכן מתברר שהאומד הראשון היה בטעות.

ולכן אומרת המשנה, שאם אמדו אותו באומד ראשון שמסוגל לקבל כל המלקות, ואחר כך באותו יום אמדו אותו באומד שני

ורבנן מדוע לא למדו משם שיש הלקאה אחת נוספת בין הכתפים?

משום שסוברים שהפסוק הוא, בתינוקות של בית רבן הוא דכתיב, (20) ולא במלקות של בית דין.

שנינו במשנה: אין אומדיון אלא במכות הראויות וכו' אמדוהו הרופאים בתחילה שמסוגל לקבל ארבעים מלקות חסר אחת. התחיל לוקה מקצת מהמלקות ואחר כך אמדו אותו הרופאים שאין יכול לקבל ארבעים, פטור.

וכן להיפך, אם אמדוהו הרופאים בתחילה שמסוגל לקבל רק שמונה עשרה מלקות, ומשלקה כבר את כל השמונה עשרה מלקות, חזרו ואמדו אותו הרופאים שיכול הוא לקבל את כל מלקות הארבעים, הדין הוא שפטור.

ומדויק מהמשנה, שדווקא אם לקה חלק מהמלקות, אצין, אז נפטר מלקבל את כל הארבעים, כיון שכבר לקה ממקצת מהמלקות, ונתבזה. אבל אם אמדוהו אומד שני קודם שהתחיל ללקות, ולא לקה עדיין, לא נפטר.

ומקשינן: ורמינהו, והרי שנינו בברייתא אחרת סתירה לכך: דתניא, אם אמדוהו הרופאים שמסוגל לקבל את כל מלקות הארבעים, וחזרו ואמדו אותו אפילו קודם שהתחיל לקבל מלקות שאין יכול לקבל את

[כשמכים התינוקות, אין להכות אלא בשרוך של נעל]. וכן פסק הרמב"ם [בפ"ב מתלמוד תורה ה"ב], שאין מכים את התלמידים בשוטים ולא במקלות אלא ברצועה קטנה. וכן פסק השו"ע ביור"ד סי' רמ"ה ס"י.

אותו, ויש בכל המלקות אחת בין ידיו, לכן קרא להם "מכות" בלשון רבים.

20. בגמרא בבא בתרא [כא, א] אמרו, "כי מחית לינוקא, לא תימחי אלא בערקתא דמסאנא"

או ליומא אחרא] שחזרו לאמוד אותו אומד שני למחרת או ליום אחר],

שבכהאי גוונא האומד הראשון נשאר אומד גמור, ואומרים שבזמן שאמדוהו באומד ראשון היה מסוגל לקבל את מנין המלקות שאמדוהו לכך, ועכשיו [למחרת האומד הראשון או לאחר כמה ימים] באומד השני, נשתנה גופו.

ולפיכך אמרו בברייתא, שאם אמדוהו באומד ראשון שמסוגל לקבל את כל המלקות, ואחר כך ביום אחר אמדו אותו שאינו יכול לקבל את כל המלקות, אומרים שהאומד הראשון היה אומד גמור ורק שאחר כך נשתנה גופו והוכחש ואינו מסוגל לקבל את כל המלקות שהיה מסוגל לקבל קודם לכן, ולכן הדין שפטור מלקבל את כל המלקות, ואף על פי שלא לקה בכלל, אין ממתנינים עמו עד שיבריא ויהיה מסוגל לקבל את כל המלקות, כיון שנתבזה כבר

שאינו יכול לקבל את כל המלקות, אז הדין, שאם לקה כבר מקצת מהמלקות פוטרין אותו, משום שנתבזה כבר.⁽²¹⁾ אבל אם לא לקה, הרי הוא נחשב כאילו לא אמדו אותו כלל באומד ראשון, ורק באומד שני. וכיון שאמדו אותו באומד השני, שאינו מסוגל לקבל עכשיו מלקות, ממתנינים לו עד שיבריא, ויאמדו אותו אומד חדש⁽²²⁾

וכן להיפך, אם אמדו אותו באומד ראשון שאינו מסוגל לקבל יותר משמונה עשרה מלקות, ובאותו יום חזרו לאמוד אותו שיכול לקבל את כל המלקות, התברר שטעו באומד הראשון, ולכן הדין, שאם לקה כבר את כל השמונה עשרה מלקות שאמדוהו באומד ראשון, ויצא מבית דין, פוטרים אותו, ואין מחזירין אותו לבית דין, שבזיון בית דין הוא להחזירו, אבל אם עדיין לא סיים ללקות, רשאיין הבית דין להוסיף על אומד ראשון.

הא הברייתא מדברת באופן דאמדוהו למחר

²¹ח ופטרוהו בית דין כבר יצא ידי חובתו.

²² כתב המנחת חינוך [מצוה תקצ"ד], בשיטת הריב"ז, שאפילו ראוי לקבל מלקות לפי האומד השני גם כן ממתנינים לו עד שיבריא. והטעם שממתנינים לו עד שיבריא ויוכל לקבל כפי האומד הראשון, כיון שהאומד השני סותר את הראשון, וחוששין שמא האומד הראשון אמת הוא ואסור לו ללקות בפחות, ואי אפשר להלקותו כפי האומד הראשון, מחמת חשש פיקוח נפש, לכן אין לוקה עכשיו כלל, וממתנינים עד שיוכלו לאמוד אותו אומד ראוי, וכל זה כשהאומד השני היה להקל, ואז אינו ברור כל כך, שאפשר שמפני חומר פיקוח נפש לא דקדקו כל כך, אבל כשהאומד השני היה

²¹ עיין חזו"א [חו"מ סי' י"ח סק"א] שהקשה, למה פוטרים אותו בשלקה מקצת, והיינו אפילו אם לקה מכה אחת או שתיים, והרי הוברר שאינו ראוי למלקות הראויות להשתלש ואינו בר מלקות, ומה מועיל כאן מה שנתבזה, והרי זה נחשב כאילו נתבזה חוץ לבית דין, וכן בלקה י"ח ואחר כך נתברר שהיה יכול לקבל ארבעים למה נפטור אותו מחיובו מחמת בזיון בית דין, איך רשאים לפוטרו משום כבודם.

ותירץ, כיון שהוא טעות בשיקול הדעת, כל שנעשה על פי דעת בית דין, ואי אפשר כבר להחזירו, כבר חלה הוראתם, והלכך כשהאמדוהו למ' מלקות ולקה אחת, הוה ליה הכאה זו כדין, וכשנודע שאי אפשר לקבל עוד הרי הוא כמו בנתקלקל, ונפטר במה שלקה כבר, וכן בלקה

באותו אומד.

הראשון, ומחכים עד שמתרפא, ואז חוזר ולוקה עבור הלאו השני.⁽²³⁾

גמרא:

שנינו במשנה: אמדוהו אומד אחד לשני הלאוין, לוקה ופטור, ועולים לו המלקות לשני הלאוין, אפילו אם אמדוהו שיכול לקבל פחות מהסכום המלא של פעמיים מלקות.

ומקשינן: והתניא בברייתא, אין אומדין אומד אחד לשני לאוין? אין עולה לו אומד אחד עבור שני לאוין, אלא לוקה עבור לאו אחד, ומחכים עד שיתרפא, ורק אז נותנים לו מלקות עבור הלאו השני.

אם כן, יש סתירה בין המשנה לברייתא. שהרי במשנה נאמר שאומד אחד עולה לו לשני הלאוין, ואין צריך להמתין עד שיתרפא, כדי לתת לו מלקות עבור הלאו השני.

ומתרצינן: אמר רב ששת, לא קשיא. אין סתירה בין הברייתא למשנה.

הא, הברייתא מדברת באופן דאמדוהו באומד אחד, שמסוגל לקבל לכל היותר

וכן להיפך, אם אמדוהו באומד ראשון שאינו מסוגל לקבל יותר משמונה עשרה מלקות, ואחר כך כשאמדו אותו ביום אחר אומד שני, אמדוהו שמסוגל לקבל את כל המלקות, הדין שאינו לוקה אלא אומד ראשון, כיון שהאומד הראשון היה אומד גמור.

מתניתין:

עבר עבירה שיש בה שני לאוין, כגון שחרש עם שור וחמור כלאים בכרם, שצריך ללקות שתיים, ואמדוהו אומד אחד לשני הלאוין, שמסוגל לקבל בסך הכל, לפחות ארבעים ושתים מלקות, הרי הוא לוקה, ועולות לו המלקות הללו לשני הלאוין, ופטור, מלקבל עוד מלקות על הלאו השני. זאת, אפילו שקיבל מחמת הלאו השני, רק שלש מלקות יתירות על השלושים ותשע מלקות שקיבל על הלאו הראשון.

וכל זה דוקא אם אמדוהו תחילה למלקות עבור שני הלאוין,

ואם לאו, אם לא אמדוהו תחילה אלא רק בשביל לאו אחד, הרי הוא לוקה עבור הלאו

אותו מיד. ולפי זה, מי שלקה וחזר וחטא מיד, אין ממתנינים לו עד שיתרפא מן הראשונות, אלא מלקין אותו מיד, אם יכול לקבל ג' מלקות לפחות. ואם כן, הדין נותן, שמי שנתחייב ב' מלקיות, אם אמדוהו שיכול לקבל מ"ב מלקות, מלקין אותו מ"ב ופטור, שאין הבדל אם אמדוהו אומד אחד למ"ב מלקות, או שאמדוהו ב' אומדים, אחד לל"ט מלקות ואחר כך לג'

להחמיר, ודאי דקדקו בו ביותר, על כן אומד זה עיקר, ומלקים אותו כפי האומד השני, אם לא לקה עדיין כפי האומד הראשון.

23. החזון איש הקשה, הרי לכאורה נראה שלעולם אין ממתנינים למי שחייב מלקות עד שיבריא אף אם כוחו עכשיו כחוש, אלא כל שיכול לקבל מכות הראויות להשתלש מלקין

יש בבית דין עמוד מעץ הנעוץ בקרקע, והוא בגובה של בין שתי אמות לאמה וחצי, ושמש בית הדין לוקח את הנידון שחייב מלקות, ומכופף אותו, ומטה אותו כלפי מטה, עד שמשעינו בגופו על העמוד, ואת שתי ידיו של הנידון תולים כלפי מטה, משני צידי העמוד.

כופה, כופת, את שתי ידיו על העמוד, הילך והילך, משני צידי העמוד.

וחזן הכנסת [שמש הקהל⁽²⁴⁾] **אוחז בכנריו, בבית הצואר של הבגד של הנידון כדי לגלות את ליבו.**

אם נקרעו בשעה שגילה את ליבו, נקרעו.

ואם נפרמו שנפתחו חוטי התפירה, נפרמו.

עד שהוא מגלה את לבו כדי שיהיו המלקות בכשרו.⁽²⁵⁾

והאבן שהחזן עומד עליה, נתונה מאחריו של הנידון.

ארבעים וחדא מלקות, שבכהאי גוונא אינו לוקה אלא רק שלושים ותשע מלקות, כיון שאין מלקין אלא מלקות הראיות להשתלש [סדרות של שלש שלש], ומאחר שיש רק שתי מלקות יתירות על השלושים ותשע מלקות, אין מלקין אותו מלקות אלו בכלל, ויוצא, שלא קיבל עבור הלאו השני שום הלקאה [יותר משלושים ותשע המלקות שהם עבור הלאו הראשון], ולכן צריך לחכות עד שיתרפא, כדי שיוכלו להלקותו עבור הלאו השני.

אבל **הא**, המשנה מדברת באופן **דאמדרוהו** באומד אחד, שמסוגל לקבל **ארבעים ותרתים** [ארבעים ושתיים] מלקות או יותר, שבכהאי גוונא מלקין אותו את כל הארבעים ושתיים מלקות, כיון שיש [סדרה של] שלש מלקות יתירות על השלושים ותשע מלקות. ומאחר שמוסיפים עליו מלקות עבור הלאו השני, אף על פי שאין מוסיפין לו אלא שלש מלקות, עולות לו אותן מלקות עבור הלאו השני.

מתניתין:

כיצד מלקין אותו?

אמדרוהו אלא ארבעים או פחות מארבעים". אבל מהריב"ן לא משמע כן, אלא שתלוי בכונת האומד.

24. המהרש"ל פירש, שחזן הוא מלשון "חווה", פירוש, שרואה את צרכי העיר.

25. כן כתב הריטב"א. והתוספות [בסוטה ח, א ד"ה והכהן] כתבו, שהטעם שמגלה את ליבו, משום דכתיב בו "ונקלה" שמצוה לנוולו.

מלקות. ואם כן קשה, מה אומרת המשנה: "ואם לאו לוקה ומתרפא", שמשמע שאם האומד הראשון היה על מלקות אחת ממתנינים לו. למה ימתינו, שילקה עוד ג' מלקות ויפטר.

ותירץ, שיש לפרש את ה"ואם לאו, לוקה ומתרפא" שבמשנתנו, שהטעם שלא אמדרוהו לב' המלקיות, היינו משום שלא היה יכול לקבל מ"ב מלקות, ואין הכי נמי אם אמדרוהו למ"ב מלקות אף על פי שלא נזקקו באומד אלא למלקיות אחת, לוקה מ"ב ונפטר.

וכן כתב הריטב"א: "ואם לאו — שלא

והיה מכה אותו, בסדרות של שלש מלקות:

שליש מלפניו, כלומר, מכה אחת מכל סידרה [שהיא שליש מכל המכות] היתה על הבטן⁽²⁷⁾, ושתי ידות ושתי מכות מכל סידרה [שהן שני שליש מכל המכות] היו מלאחריו, אחת על כתף זה, ואחת על כתף זה.⁽²⁸⁾

ואינו מכה אותו לא עומד ולא יושב, אלא מוטה, שנאמר "והפילו השופט" [דברים כה, ב].

והמכה — מכה את הנידון בידו אחת בכל כחו, שמגביה את הרצועה בשתי ידיו ומכה בידו האחת, שכתוב [שם ג] "מכה רבה".

וצריך שתהיה קריאה בשעת המלקות, משום שנאמר "בקורת תהיה", ודורשים מזה בכריתות [יא, א] שבקריאה תהא הכאת המלקות.

והקורא היינו גדול הדיינים, קורא:

"אם לא תשמור לעשות" וגומר, "והפלא ה' את מכותך ואת מכות", וגומר. [שם כה, נח-נט].

וחוזר לתחלת המקרא.

[ויש עוד נוסח אחר, ולפיו מוסיפים עוד את

וחזן הכנסת עומד עליו, על האבן, ורצועה בידו, עשויה מעור של עגל, שהיתה כפולה באמצעיתה אחת לשנים.

ועוד רצועה היתה בידו, שהיתה גם כן כפולה לשנים.

ויחד, היו שתי רצועות שמקופלות לארבעה רצועות,

ושתי רצועות נוספות, העשויות מעור של חמור היו נתונות ברצועות העגל, האחת היתה נתונה בין כפלי הרצועה האחת של העגל, והשניה בין כפלי הרצועה השניה של העגל.

והיו ראשי שתי הרצועות עודפות על כפלי הרצועות הראשונות, עד שהיו עולות ויורדות בה מלמעלה ומלמטה.⁽²⁶⁾

וידה, בית היד של הרצועה היה באורך טפה, ורחבה [ורוחב הרצועה] לכל אורכה היה טפה.

וראשה של הרצועה היתה מגעת על פי כריסו, שצריך, כשיכה בו בכתפיו, שיגיע הקצה העליון של הרצועה כנגד טבורו של נלקה [ובגמרא יתבאר כיצד עשו את הרצועה שתתאים לכל אדם לפי מדותיו].

מסנהדרין ה"ט] פירש "מלפניו" על חזהו בין דיו, וכן פירש הריטב"א.

28. כן פירש הרמב"ם [שם], והריטב"א בשם יש אומרים, וכתב שלזה הסכים הרב ר' בה"ר מנחם הצרפתי ז"ל בשם רבותיו רבני איברא ז"ל, וכן היה אומר כי ההכאות האלו אינם לרוחב הגוף

והרמב"ם [פט"ז מהלכות סנהדרין ה"ח] כתב שהטעם: שהוא מגלה את ליבו, שאינו מכהו על כסותו, שנאמר "והכהו" ולא לכסותו.

26. ריטב"א

27. כן פירש הריב"ן. אבל הרמב"ם [בפרק ט"ז

[הפסוקים הבאים:]

"ושמרתם את דברי הברית הזאת", וגומר
[שם כט, ח].

וחותם "והוא רחוב יכפר עון". וגומר
[תהלים עח, לח].

וחוזר לתחלת המקרא.

שמצוה להשלים את הפסוקים יחד עם
ההכאה. ולכן, אם המכה לא גמר עדיין
להלקות, קורא פעם שנית, וממהר לקרוא
כדי שיגמור יחד עם המכה. ואם אמדוהו
שיכול לקבל רק מעט מלקות, מקצר
המקראות.

והדיין השני מונה את המלקות,

והדיין השלישי אומר על כל הכאה והכאה:
הכהו! והשמש מכה על פי צויו.

ואם מת הנידון תחת ידו של השמש המכה,

פטור המלקה ממיתה ומגלות כיון שהוא
הכה אותו ברשות בית דין, ובשליחותו.

אבל אם הוסיף לו עוד רצועה אחת [הלקאה
אחת] יותר ממה שאמדוהו, כגון שטעה
הדיין במנין, ⁽²⁹⁾ ומת הנידון מחמת המכה
הנוספת, הרי זה גולה על ידו. ⁽³⁰⁾

אלא לארכן, ולכן אמרו מגעת על פי כרסו.

29. כן העמידו בבבא קמא [לב, ב].

והקצות החושן [סי' שמ"ח סק"ד] הוכיח
מכאן שאפילו בשוגג אין שליח לדבר עבירה,
שאם נאמר שהיכן שהשליח שוגג יש שליח
לדבר עבירה, אם כן למה השליח בית דין גולה,
כיון שאינו אלא שליח בית דין, והבית דין הוא
המשלחו. וסיים שזו ראייה ברורה נגד שיטת
התוספות שכתב, שבשוגג יש שליח לדבר
עבירה.

אבל הנתיבות המשפט [שם ס"ק ד'] דחה
ראיה זו, על פי מה שכתב הש"ך [בסי' רצ"ב
סק"ז] שאף במקום שיש שליח לדבר עבירה לא
חידשה התורה אלא לחייב את המשלח, אבל לא
לפטור את השליח, אם אפשר לחייבו, ולכן
שפיר חייב השליח גלות.

אלא שעדיין יש להקשות שיתחייבו הבית
דין עצמם גלות, ועל זה תירץ, שאין בית דין
חייבין על טעותם בדין גלות. [ועיי"ש עוד
תירוקן] ועיי"ן עוד בפרי יצחק [ח"ב סי' ס"ו],
ובדבר אברהם [ח"א סי' כ'] שביארו את הפטור

של בית דין מגלות, מהדין של הרגוהו עשרה
בני אדם בעשר מקלות, שאם הרגוהו במזיד הם
פטורים לפי שכל אחד עשה רק מקצת מיתה,
ולכן באופן הזה בשוגג הם פטורים מגלות. ועוד
תירצו, ששליח בית דין אינו נחשב כשליח
שלהם, אלא הוא מבצע את פסק הדין שלהם
מכוחו העצמי.

30. הריב"ן הקשה מדוע חייב השליח בית דין
והרי זה דומה למה שאמרו בסנהדרין [עח, א]
שאם הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות ומת,
כולם פטורים, אם כן גם כאן, כיון שמת אחרי
כל המכות, אין לחייבו על המכה האחרונה
בלבד.

ותירץ, שאינו דומה לשם, שבסנהדרין מדובר
שכל המכות היו בהם כדי להמית, אלא שכל
מכה קירבה את זמן מיתתו, ולכן כולם פטורים.
מה שאין כן כאן, שאחרי המכות המגיעות לו
יכל לחיות, [שהרי אמדוהו בית דין שיכול
לקבל. ערוך לנר] והמכה האחרונה היא שהרגה
אותו.

משום **דכתיב** [דברים כה, ג] **"ארבעים יבנו"**. **ופמיך** ליה באותה הפרשה, בפסוק שלאחריו, **"לא תחסום שור בדישו"**, ולמדים מהסמיכות של הפסוקים, שאת המלקות מלקה ברצועה של שור צעיר – דהיינו עגל.

וכיון שהגמרא הביאה כאן לימוד של רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה שלמד מסמיכות של פסוקים, מביאה הגמרא עוד לימודים שלמד מסמיכות של פסוקים.

ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: מניין לומדים ליבמה שנפלה ליבום לפני יבם שהוא מוכה שחין, שאין חוסמין אותה, שאין בית דין סותמין את טענותיה מלטעון שאינה רוצה להתייבם לו, אלא שומעים את דבריה, וכופין אותה, וחולץ לה.⁽²⁾

משום **דכתיב** **"לא תחסום שור בדישו"**, **ופמיך** ליה בפסוק שלאחריו פרשת יבום, דכתיב בה **"כי ישבו אחים יחדו"**, וגומר.

ולומדים מהסמיכות של הפסוקים, כי כשם שאין לחסום את פי הבהמה בשעת דישת התבואה, כך אין לחסום את פי היבמה הטוענת שאינה רוצה להתייבם למוכה שחין.

ואמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: **כל המבזה את המועדים**, בכך שהוא עושה מלאכה בחולו של מועד, נחשב הדבר כאילו עובד עבודת כוכבים.

דכתיב [שמות לד, יז] **"אלהי מסכה לא תעשה לך"**, **ופמיך** ליה בפסוק שלאחריו **"את**

ואם נתקלקל הנידון, שיצאה לו יציאה מנקביו מחמת פחד משהתחילו להלקותו, אפילו אם נתקלקל בהגבהה הראשונה שהגביה השליח בית דין את ידו להכותו קודם שהלקהו, **בין שנתקלקל בריעי, בין במים** [במי רגלים], הרי הוא פטור ממלקות, שנאמר בפרשת מלקות **"ונקלה אחיך לעיניך"** [שם כה, ג], והרי נקלה [נתבזה], שנתלכלך.

רבי יהודה חולק על תנא קמא, ואומר:

האיש נפטר ממלקות רק אם נתקלקל בריעי, שהוא בזיון גדול יותר ממי רגלים.

והאשה, אפילו אם נתקלקלה **במים**, פטורה, מפני שבושטה מרובה.

גמרא:

כג-א שנינו במשנה: כופה, כופת שתי ידיו על העמוד, הילך והילך משני צידי העמוד, וחזן הכנסת אוחז בבגדיו, אם נקרעו, נקרעו.

והוינן בה: **מאי טעמא?**⁽¹⁾

ומבאר הגמרא: **משום** שצריך שיהיה הלוקה נקלה, מבוויש, כדכתיב בפרשת מלקות, **"ונקלה אחיך לעיניך"** [שם כה, ג].

אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה: מניין לומדים לרצועה שמלקין בה, שהיא צריכה להיות מעור של עגל?

2. רש"י יבמות ד. והוסיף שם, ש"חוסמין" לישנא דקרא נקט, כיון שיליף לה מ"לא תחסום".

1. השיח יצחק מבאר עוד, שה"מאי טעמא" שבגמרא, הוא על הכפיתה לעמוד.